

Bern, dnia 22. Stycznia 1920.-

**ATTACHÉ WOJSKOWY
PRZY POSELSTWIE POLSKIM**

W. BERNIE

L. 1310/RW.

TAJNE

Do

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II Sztabu Generalnego

W W A R S Z A W I E .

Dnia 17 b.m. zostałem przez p. Posła Modzelewskiego przedstawiony prezydentowi republiki szwajcarskiej Motta, jakoteż szefowi departamentu wojskowego Scheurer'owi. 21 b.m. przedstawiłem się szefowi sztabu generalnego płk. Sondereggerowi.

Pozatym złożyłem wizyty Attachés wojskowym Państw koalicyjnych i neutralnych.-

Ze względu na to, że wiadomości o naszej sytuacji wewnętrznej i wojskowej są wobec przeróżnych komunikatów umieszczonych przez dzienniki tutejsze i zagraniczne, dla własnego informowania nader ważne, proszę o regularne nadsyłanie drogą telegraficzną informacji dotyczących ogólnej naszej sytuacji.-

Załącznik 1 i 2 wysyła się tylko wobec braku odpowiedniej ilości numerów dziennika po jednym egzemplarzu dla użytku biura ewidencyjnego.-

2 załączniki.-

NACZELNE DOWÓDZTWO	
(SZTAB GŁÓWNY)	
Oddział II Sztabu Generalnego	
Trzymano do.....	1920 r.
Sta.....	dnia.....

EW

Rotmistrz

Rotmistrz.-

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

N I E M C Y .

Wiadomości pochodzące z pewnych źródeł.

Reichswehr.

Składa się obecnie :

- 33 Infanterie und Jägerregimente (Jeden pułk z 2 - 3 Baonów.)
- 20 Artillerie Regimenter
- 23 Kawalerie Regimenter (2 - 3 Eskadronen)
- 21 Pionier Bat.
- 20 Maschinenengewährabteilungen.
- 4 Nachrichtenabteilungen bei den Gruppenkommandos.
- 20 Kraftfahrabteilungen.
- 1 Kraftfahrtruppe - Gruppenkraftwagenformationen.
- 19 Brigadenbrückentrains.
- 19 Sanitätskompanien.
- 20 Staffelstäbe
- 7 Feldkolonnen.

Dowództwa.

- 1) Reichwehrministerium.
- 2) 4 Gruppenkommandos.
- 3) 15 Brigadekommandos.
- 4) 20 Infanterieführer (w rodzaju inspektorów o mniejszym zakresie)
- 5) 20 Artillerieführer
- 6) 6 Inspektore für Maschinengewähre und Mienenwerfer.
- 7) Po jednym inspektorze dla oświaty, Spraw sanitarnych, weterynarnych, Obrony twierdz, dla broni i sprzętów wojennych.
- 8) 1 Komendantura w Berlinie.

9) Komendy twierdz w Wrocławiu, Boyen, Küstrin, Glatz, Glogau, Ingolstadt, Königsberg, Königsstein, Marienburg, Neisse, Pillau, Spandau, Swinemünde i Ulm.

Miejsca ćwiczeń (Übungsplätze.)

Altengrabow (koło Magdeburga), Arys (Westfalia), Döberitz (koło Berlina) Grafenrühr, Jüterbock, Königsbrück, Kammersdorf, Lockstädt, Munsingen, Münster, Neuhammer, Ohrdruf, Orb, Senne, Sperenberg, Klausdorf, Zossen.

Oficerowie.

Reichswehr będzie liczyła 4.000 oficerów, z tego 5 generałów komendujących (Kommandierende Generale), 15 Generałów pporuczników 36 Generałów Majorów, 128 pułkowników, 627 oficerów sztabowych, 1.038 Kapitanów, 1787 poruczników i pporuczników.

"Zeugoffiziere" i "Feuerwerksoffiziere" zwalnia się, przyjmując ich w poczet urzędników wojskowych nie uwidocznionych w etacie.

Pozostałych oficerów zwalnia się stopniowo, wypłacając im dwa mies ięczną gażę.

Inne formacje o charakterze wojskowym.

1) "Zeitfreiwilligenregiment" są w stadium tworzenia. Werbowanie odbywa się w biurach istniejących już sztabów. Oficjalnie w celu obrony przez rozruchami i Spartakusowcami, w rzeczywistości ma służyć jako jednostka bojowa, wyłącznie dla celów taktycznych. Prawdopodobnie każda Reichswehrbrigade wystawia taki pułk. Organizacja analogiczna do pułków Reichswehr. W Lipsku skonstatowano sztab takiego pułku, jakoteż werbowanie. Robotnicy tamtejsi występują przeciw werbowaniu i żądają wydalenia tych robotników, którzy zgłaszają się. Komenda "Sachsen West" wydała rozporządzenie według którego robotnicy którzy wstępują do takiego pułku korzystają z tej samej opieki, jak żołnierze z Reichs-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

wehr.

2) Sicherheitspolizei.

Stan liczebny 40 - 50.000 ludzi.

3) Einwohnerwehr.

Stan liczebny 120 - 160.000 ludzi.-

4) Grenzschutzpolizei.

Rekrutuje się z żołnierzy służby czynnej i oficerów aktywnych.-

5) Hafenschutztruppe.

Sztab i biuro webunkowe istnieją tylko w Hamburgu.-

6) Zivilpolizei.

7) Wasserschutz - Eisenbahnwehr.

Uzbrojeni w karabiny i rekrutują się z żołnierzy wysłużonych.

Reichswehr, wobec opuszczenia Górnego Śląska zakopła duże zapasy amunicji w lasach koło Pless. Dokładnie mogą te miejsca oznaczyć P.O.W. na Górnym Śląsku.

Na Górnym Śląsku zciąga się 8 i 32 Reichswehrbrigade tworząc 6 Reichswehrbrigade nowego typu.

BAWARJA .

Wszelki ruch osobowy za wyjątkiem pociągu pośpiesznego Monachjum - Berlin (kursuje dopiero od 25 b.m.) jest wobec braku węgla wstrzymany. Pozatem kursują tylko pościagi aprowizacyjne (Nahgüterzüge) i są dostępne tylko tuziemcom.

Panuje ogólne rozgoryczenie przeciwko Prusakom. W Monachjum utworzyła się bardzo silna grupa rojalistyczna. Organem jej jest od jednego miesiąca wychodzący "Königsbote". Niemcy czescy (Egerländer)

ciągą do Bawarii, istnieje tam bardzo silna agitacja w tym duchu. Czesi obsadzili granicę bawarską silnymi garnizonami i nikogo nie wpuszczają. Prusacy widzą niebezpieczeństwo, które im grozi ze strony Bawarii i spodziewają się drogą represalji zmusić ją do unifikacji Niemiec n.p. wstrzymaniem węgla, bez którego Bawaria nie może się obejść. Znaczącym faktem jest wystąpienie centrum bawarskiego z tejże partji w Nationalversammlung. Największym przeciwnikiem Prus i inicjatorem akcji zerwania z centrum Nationalversammlung jest Meyers. By jego działalność uniemożliwić wysłany został jako Chargé d'Affaires do Paryża.

Ruch monarchistyczny w Niemczech.

Według ostatnich danych ruch monarchistyczny w Niemczech przyjmuje już konkretne formy a ma się aktywnie przejawiać przy wydaniu generalów Koalicji. Całą tę propagandę prowadzą konserwatyści i chcą wyzyskać do tego osobę Wilhelma II. Popierają mianowicie jego wydanie a to ze względów następujących: Wilhelm II jako osoba zupełnie skompromitowana i na której indywidualności żadnemu światłemu Niemcowi nie zależy posiada i dziś nawet głębokie sympatje w narodzie niemieckim. Koalicja nie orjentując się w stosunkach niemieckich żąda i nadal wydanie Wilhelma przez Holandję, i przez to samo wzmacnia oburzenie i rozgoryczenie w narodzie niemieckim. Jest to zatem najlepszy argument dla przewrotu monarchistycznego, z czego bardzo umijętnie korzystają konserwatyści.

Ażeby uzyskać zezwolenie Koalicji na utrzymywanie większej ilości wojsk przeprowadza się zagranicą zręczną propagandę, która polega na tem, ażeby przedstawić wewnętrzne stosunki Niemiec jak w najgorszym świetle i jako Krój w którym rozruchy bolszewickie mają podatne pole.

Załącza się jeden z takich artykułów.

Stosunek Niemiec do Rosji.

Podczas konferencji Wszechniemców z przedstawicielami reakcji rosyjskiej w Berlinie, (około 20 Grudnia 1919) kwestja Polska była rozpatrywana z następujących punktów widzenia :

1) Pierwsza możliwość : Polska odrzuca ściśle porozumienie z Anglią. W tym wypadku Polska mogłaby pozostać jako Państwo zaprzyjznione z Niemcami pod warunkiem wyrzeczenia się Gdańska i Śląska. Zato Niemcy popierałyby nasze aspiracje we Wschodniej Galicji, ew. na Litwie.

Hindenburg, który koncepcję tę popiera, starał się przekonać reakcjonistów rosyjskich, przedewszystkiem Denikina, by na tej podstawie z Polakami się porozumieli. Politycy rosyjscy, zapytywani w tej kwestji w Berlinie, projekt ten odrzucili, uważając go za niemożliwy ze względu na narodowościowe uczucia polskie i nagromadzone od kilkudziesięciu lat rozgoryczenia przeciw Niemcom. Reprezentanci reakcji rosyjskiej ugrupowani koło redakcji "Przyw" stoją na stanowisku że Polska w tej chwili ma być uważaną jako polityczna *quantité négligée* i że ściśle określenie polityki wobec Polski może dopiero nastąpić po (uzupełnieniu) zupełnym skonsolidowaniu przymierza rosyjsko-niemieckiego. Wtedy Polska sama będzie musiała wobec tego przymierza stanowisko zająć i albo uznać się za zdecydowanego wroga tego ugrupowania i stanąć jasno po stronie Anglii, a więc także i przeciw Japonji która stać będzie po stronie Rosji i Niemiec, albo też wyrzecze się swych nadziei na pomoc Anglii i sama zgłosi swój akces do konstelacji politycznej najbardziej wskazanej przez geograficzne położenie. Rosjanie, wyznający tę politykę za wpływem szczególnie Szczegłowitowa, syna dawnego Ministra rosyjskiego, postanowili aż do ostatka zachowywać

najprzyjaźniejsze stosunki z przedstawicielstwem polskim w Berlinie, różniąc się w tam względnie od Niemców.

2) Druga możliwość : Polska pozostaje w pierwszej linii sprzymierzona z Francją. Wtedy przestałaby dla Niemiec przedstawiać się jako problem polityczny sama w sobie i politycy zewnętrznej Niemiec polityka wobec Polski byłaby tylko funkcją polityki wobec Francji. Tu jednak kierowniny polityki niemieckiej spotykają się z trudnościami : Opinia publiczna niemiecka coraz bardziej przeciwko Polsce jest podburzona / z drugiej strony i konserwatyści niemieccy którzy na wiośnię mają nadzieję ująć ster władzy, są po większej części zdania, że Anglii dużo bardziej należy się okazywać niż Francji, i że dla tego aż do ostatka należy z Francją utrzymać możliwie najlepsze stosunki. Ten punkt widzenia jest z resztą w znacznej mierze rezultatem wysiłków dyplomacji japońskiej w Berlinie, która stara się zjednoczyć wszystkich możliwych wrogów Anglii. O ile więc polityka polska ma być traktowana równolegle z polityką francuską, rozbieżność zdań między politykami a opinią publiczną mogłaby na przyszłość powodować trudności. Zdecydowano się wobec tego na rozpoczęcie propagandy ekonomicznej i prasowej, celem uspokojenia umysłów w Niemczech w stosunku do Francji. Rosjani z rozczarowaniem skonstatowali te trudności wprowadzone do polityki ich przez Niemcy, uważając się przede wszystkim za związanych z Anglikami. Postanowili jednak podporządkować swe stanowisko polityce niemieckiej i jeszcze raz spróbować u Misji francuskich, znajdujących się w Niemczech, czy nie da się ich pozyskać dla akcji przeciw bolszewikom. Jeżeli dyplomacji francuskiej za pomoc udzieloną w tym względzie nadal żądać będą zerwania zupełnego z Niemcami, reakcjoniści rosyjscy, którzy są zdania, że Rosja

nie może się podnieść bez pomocy niemieckiej, mają się ostatecznie już wyrzec nadziei porozumienia się z Francją, co jednak ich zdaniem nie wyklucza utrzymania, przynajmniej na razie, dobrach stosunków z Polską. Jeden z głównych żalów polityków rosyjskich w Berlinie do Francji jest zupełny brak jakiegokolwiek zajęcia się jeńcami rosyjskimi w Niemczech ze strony Francji.

3) Trzecia możliwość : Polska daje się zupełnie wciągnąć w krąg polityki angielskiej. Staje się ona wtedy zdecydowanym wrogiem Niemiec i Rosji, a więc i Japonji. W tym wypadku i za namową Japonji ostra kampanja finansowa i ekonomiczna ma być prowadzona przeciwko Polsce, przedewszystkiem przeciw ustaleniu się wpływu kapitału angielskiego w Polsce, czego Japonja przedewszystkiem się obawia.

(Wiadomość powyższa zakomunikowaną została przez porucznika Gawronskiego "B.W.")

Według wszelkiego prawdopodobieństwa przez przyszłych wyborców w Niemczech zwyciężą konserwatyści, do których przyłączy się także demokraci i grupa liberałów. Już obecnie wskazują na Lettow-Vorbeck jako na tego człowieka który wezmie w swe ręce akcję monarchistyczną.

Attaché wojskowy przy Poselstwie Polskiem w Bernie.

Szwajcarja.

Cała opinja publiczna jakoteż prasa zajmują się obecnie kwestją przystąpienia Szwajcarji do Ligi Narodów. W ubiegłym roku wystosowała Rada Związkowa (Conseil Fédéral) kilka not w których woględnej formie domagała się przyjęcia Szwajcarji do Ligi. W związku z tem został dnia 12 maja 1919r. - zaproszony Departament wojskowy Rządu szwajcarskiego, by się wypowiedział w tej kwestji. Komisja obrony krajowej, której Departament wojskowy tą sprawę przekazał, przedłożył Rządowi szwajcarskiemu memorjał, ironizujący i krytykujący instytucję Ligi, a w końcu wypowiada się przeciw przystąpieniu Szwajcarji do Ligi. W załączeniu przedkłada się powyższy memorjał, który ukazał się w obszernem streszczeniu w dzienniku bolszewickim "Volksrecht" .

Z powyższego wynika, że o ile tutejsze koła polityczne chętnie by widziały akces Szwajcarji do Ligi Narodów, koła wojskowe natomiast bardzo sceptycznie oceniają korzyści i wynikające z koncepcji politycznej Ligi Narodów ewentualności o charakterze politycznym i wojskowym. Sam memorjam świadczy o tem, jak mało koła wojskowe obiecują sobie z działalności Ligi. Przebiega z niego zacofany egoizm, a z zastrzeżyną chęć największego korzystania. Pod presją tego memorjału Rząd szwajcarski, który przed tem się bardzo zaangażował wobec rady najwyższej, stara się obecnie za pomocą różnych not i "Aide-mémoire" ogłoszonych w dziennikach przed kilkoma dniami, wpłynąć na radę najwyższą, by udzieliła jej pewne koncesje. "Mianowicie z treści statutu Ligi Narodów wynika, że akces do Ligi pociąga za sobą pewne obowiązki o charakterze wyraznie politycznym i wojskowym, przez co wyklucza po części pojęcie neutralności. Decyzji Ligi podporządkować się muszą wszyscy jej członkowie, bez względu na to czy pociąga ona za sobą akcję

dypłomatyczną czy wojskową. W ostatniej nocy do Rady najwyższej Rząd szwajcarski zastrzega się że pod następującymi warunkami przystąpi do Ligi Narodów :

1) Absolutne przestrzeganie neutralności, w wypadkach nawet gdyby Liga Narodów wystąpiła zbrojnie przeciw jednemu z Państw, nie stosującego się do decyzji Ligi.

2) Decyzja o przystąpieniu zależy od wyniku głosowania Narodu szwajcarskiego. Rząd szwajcarski zawiadomi o wyniku głosowania niezwłocznie, chociażby i po terminie w którym należy zgłosić swój akces do Ligi.

3) Rząd szwajcarski uzależnia swoje przystąpienie od warunku, że wszystkie pięć Państw t.j. i Ameryka, przystąpią do Ligi. (Francja, Anglia, Ameryka, Japonja i Włochy) . Ponieważ Ameryka zwleka z rektyfikacją pokoju i tym samym z przystąpieniem do Ligi, ostatnie to zastrzeżenie zdaje się być dla Szwajcarji punktem wyjścia z tej trudnej sytuacji.

Oskarowski

Rotmistrz.

INSTITUTE
ARCHIVES
New York